

heid was door het feit dat vorsten en aristocraten zich na de komst der Nederlanders met een ondergeschikte positie tevreden hadden moeten stellen, alsook door de aanraking met de verschijnselen van de moderne wereld bij sommigen wel aangetast, maar verdwenen was zij niet.

Op dat inheemse bestuur, schakel tussen het gouvernement en de inheemse bevolking, dienen wij nu dieper in te gaan.

Inheems bestuur

Inzake het inheems bestuur waren twee belangrijke artikelen uit het Regeringsreglement van 1854 ongewijzigd overgenomen in de Wet op de Indische staatsinrichting: een algemeen artikel en een dat alleen op Java en Madoera betrekking had. Het algemene luidde:

‘Zoveel de omstandigheden het toelaten, wordt de Inlandse bevolking gelaten onder de onmiddellijke leiding van haar eigen, van regeringswege aangestelde of erkende hoofden, onderworpen aan zodanig hoger toezicht als bij algemene of bijzondere voorschriften door de gouverneur-generaal is of zal worden bepaald.’

Het artikel dat alleen op Java en Madoera betrekking had, luidde:

‘Bij het openvallen der betrekking van regent op Java en Madoera wordt, behoudens de voorwaarden van bekwaamheid, ijver, eerlijkheid en trouw, zoveel doenlijk tot opvolger gekozen een der zonen of nabestaanden van de laatste regent.’

Wij willen met de regenten beginnen: de hoofden dus van het inheems bestuur op Java en Madoera.

In 1860 waren er in de z.g. gouvernementlanden negen-en-zestig regenten geweest, ten tijde van de capitulatie van Kalidjati waren het er twee minder: zeven-en-zestig, die tezamen onderworpen waren aan het toezicht van zeventien (Nederlandse) residenten. In die ruim tachtig jaar was hun positie in sommige opzichten gewijzigd. Van het erfelijkheidsbeginsel werd later nogal eens afgeweken. In 1900 was gebleken dat slechts vier regenten het Nederlands goed meester waren: een onbevredigende toestand. Derhalve was in 1913 bepaald dat kandidaten voor een benoeming tot regent Nederlands moesten kunnen spreken (Nederlands schrijven werd niet noodzakelijk geacht), dat zij minstens twee jaar werkzaam waren geweest als *patih* (‘stafchef’ van een regent) of als *wedono*